

Toate drepturile rezervate Editurii Prestige

Copyright @ 2016 Editura Prestige

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CREANGĂ, ION

Amintiri din copilărie / Ion Creangă. - București : Pescăruș, 2016
ISBN 978-606-8379-97-5

821.135.1-93-32

ISBN 978-606-8379-97-5

Tel.: 0732.55.88.33

www.edituraprestige.ro

www.facebook.com/edituraprestigeoficial

Ion Creangă

Amintiri din copilărie

PRESTIGE
KIDS

București – 2016

se întâlnește în părțile noastre: o construcție solidă, săpată în adâncime, unde accesul la apă se face coborând scările, iar fântâna este prevăzută cu un capac ce se poate încuia. Aceasta ne duce spre țările unde apa e o raritate, găsită la adâncimi greu accesibile, ca atare distribuită cu zgârcenie. Astfel de fântâni se întâlnesc în țările nisipoase ale Orientului Apropiat, mai cu seamă în Peninsula Arabică. Se poate presupune că versiunea românească, ca și cele balcanice care conservă cu fidelitate acest amănunt pentru a face verosimilă substituirea rolurilor, este creată în Orientul Apropiat, poate în țările arabe, sau chiar de către grecii cutreierători ai bazinului răsăritean al Mării Mediterane și buni cunoșcători ai realităților din această parte a lumii. Însuși numele eroului de la noi, (H)arap Alb, ar confirma această ipoteză, însemnând prin extensiune și om de rând, de culoare, chiar țigan, în opoziție cu nobil, printr-o evoluție de sens analogă cu cea de rumân din epoca feudală de la noi. [...] Frecvența remarcabilă a basmului în Balcani, apoi detaliile etnografice semnalate cimentează presupunerea că basmul a venit la noi din Orientul Apropiat, prin țările din sudul Dunării. Aceasta nu exclude posibilitatea ca el să fi fost zămislit de lumea greacă din Mediterana, de unde ar fi radiat și spre părțile noastre".

Ovidiu Bîrlea (*Poveștile lui Creangă*, Editura pentru literatură, București, 1967, p. 64–65; 79–80).

CUPRINS

BIOGRAFIE	5
1.	9
2.	33
3.	63
4.	99
REFERINȚE CRITICE	111

1

Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre pe când începusem și eu, drăgăliță-Doamne, a mă ridica băiețaș la casa părinților mei, în satul Humulești, din târg drept peste apa Neamțului; sat mare și vesel, împărțit în trei părți, care se țin tot de una: Vatra satului, Delenii și Bejenii.

Ș-apoi Humuleștii, și pe vremea aceea, nu erau numai aşa, un sat de oameni fără căpătâi, ci sat vechi răzășesc, întemeiat în toată puterea cuvântului: cu gospodari tot unul și unul, cu flăcăi voinici și fete mândre, care știau a învârti și hora, dar și suveica, de vuiat satul de vatale în toate părțile; cu biserică frumoasă și niște preoți și dascăli și poporeni ca aceia, de făceau mare cinstă satului lor.

Și părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai pomii s-au pus în țintirim, care era îngrădit cu zăplaz de bârne, streșinit cu sindrilă, și ce chilie durată

s-a făcut la poarta bisericii pentru școală; și-apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădița Vasile a Iliaiei, dascălul bisericii, un holtei zdravăn, frumos și voinic, și sfătuia pe oameni să-și dea copiii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu, un băiat prizărit, rușinos și fricos și de umbra mea.

Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popii, o zgâtie de copilă ageră la minte și aşa de siltoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii. Însă părintele mai în toată ziua da pe la școală și vedea ce se petrece... Și ne pomenim într-o na din zile că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și după ce-a întrebat de dascăl, care cum ne purtăm, a stat puțin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului Calul Balan și l-a lăsat în școală.

În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală, cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de școală nouă, un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos, și părintele îi pune nume Sfântul Nicolai, după cum este și hramul bisericii din Humulești... Apoi poftește pe moș Fotea că, dacă i-or mai pica ceva curele bune, să mai facă aşa, din când în când, câte unul, și ceva mai grosuț, dacă se poate... Bădița Vasile a zâmbit atunci, iară noi, școlarii, am rămas cu ochii holbați unii la alții. Și a pus părintele pravilă și a zis că în toată sămbăta să se procitească băieții și fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce-a învățat peste

săptămână; și câte greșeli va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar la urma urmelor, de fiecare greșeală să-i ardă școlarului câte un sfânt-Nicolai. Atunci, copila părintelui, cum era sprințară și plină de incuri, a bufnit în râs. Păcatul ei, sărmana!

— Ia, poftim de încalecă pe Balan, jupâneasă, zise părintele, de tot posomorât, să facem pocinog Sfântului Nicolai cel din cui.

Și cu toată stăruința lui Moș Fotea și a lui bădița Vasile, Smărăndița a mâncat papara și pe urmă sedea cu mâinile la ochi și plângea ca o mireasă, de sărea cămășa de pe dânsa. Noi, când am văzut asta, am rămas înлемniți. Iar părintele, ba azi, ba mâine, aducând pitaci și colaci din biserică, a împărțit la fiecare, de ne-a împlâncit, și treaba mergea strună; băieții schimbau tabla în toate zilele, și sămbăta, procitanie.

Nu-i vorbă, că noi tot ne făceam felul, aşa, câteodată; căci, din bățul în care era aşezată fila cu cruce-ajută și buchile scrise de bădița Vasile pentru fiecare, am ajuns la trătaji, de la trătaji la ceaslov, și-apoi, dă, Doamne, bine! În lipsa părintelui și a dascălului intram în ținterim, țineam ceaslovul deschis, și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele, și, când clămpăneam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată; potop era pe capul muștelor! Într-o na din zile, ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele și, când le vede aşa săngerate cum erau, își pune mâinile în cap de necaz. Și cum află pricina, începe a ne pofti pe fiecare la Balan și a ne

mângâia cu Sfântul Ierarh Nicolai pentru durerile cu-vioaselor muște și ale cuviosilor bondari, care din principia noastră au pătimit.

Nu trece mult după asta, și-ntr-o zi, prin luna lui mai, aproape de Moși, îndeamnă păcatul pe bădița Vasile Tânțul, că mai bine nu i-oi zice, să pună pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească. Nică, băiat mai mare și înaintat în învățătură până la genunchiul broaștei, era sfădit cu mine din pricina Smărăndiței popii, căreia, cu toată părerea mea de rău, i-am tras într-o zi o bleandă, pentru că nu-mi da pace să prind muște... Si Nică începe să mă asculte; și mă ascultă el, și mă ascultă, și unde nu s-apucă de însemnat la greșeli cu ghiotura pe o draniță: una, două, trei, până la 29. Măi!!!, s-a trecut de șagă, zic eu, în gândul meu; încă nu m-a gătit de ascultat, și câte au să mai fie! Si unde n-a început a mi se face negru pe dinaintea ochilor și a tremura de mânișos... Ei, ei, acu-i acu. Ce-i de făcut, măi Nică, îmi zic eu în mine. Si mă uitam pe furiș la ușa măntuirii și tot scăpăram din picioare, așteptând cu neastâmpăr să vină un lainic de școlar de afară, căci era poruncă să nu ieşim câte doi deodată; și-mi crăpa măseaua-n gură când vedeam că nu mai vine, să mă scutesc de călăria lui Balan și de blagoslovenia lui Nicolai, făcătorul de vânătăi. Dar adevăratul sfânt Nicolai se vede că a știut de știrea mea, că numai iaca ce intră afurisitul de băiat în școală. Atunci eu, cu voie, fără voie, plec spre ușă, ies repede și nu mă mai încurc primprejurul școlii, ci o iau la sănătoasa spre casă. Si când mă uit înapoi, doi

hojmălăi se și luaseră după mine; și unde nu încep a fugi de-mi scăpărau picioarele; și trec pe lângă casa noastră, și nu intru acasă, ci cotigesc în stânga și intru în ograda unui megieș al nostru, și din ogradă în ocol, și din ocol în grădina cu păpușoi, care erau chiar atunci prăsiți de-al doilea, și băieții, după mine; și, până să mă ajungă, eu, de frică, cine știe cum, am izbutit de m-am îngropat în țarnă la rădăcina unui păpușoi. Si Nic-a lui Costache, dușmanul meu, și cu Toader a Catincăi, alt hojmălău, au trecut pe lângă mine vorbind cu mare ciudă; și se vede că i-a orbit Dumnezeu de nu m-au putut găbui. Si de la o vreme, nemaiauzind nici o foșnitură de păpușoi, nici o scurmătură de găină, am țășnit odată cu țărna-n cap, și tiva la mama acasă, și am început a-i spune, cu lacrimi, că nu mă mai duc la școală, măcar să știu bine că m-or omor!

A doua zi însă a venit părintele pe la noi, s-a înteles cu tata, m-au luat ei cu binișorul și m-au dus iar la școală. Că, dă, e păcat să rămâi fără leac de învățătură, zicea părintele; doar ai trecut de bucheludeazla și bucherițazdra: ești acum la ceaslov, și mâine-poimâine ai să treci la psaltire, care este cheia tuturor învățăturilor, și, mai știi cum vine vremea, poate să te faci și popă aici, la biserică Sfântului Nicolai, că eu pentru voi mă strădănuiesc. Am o singură fată ș-oi vedea eu pe cine mi-oi alege de ginere.

Hei, hei! Când aud eu de popă și de Smărăndița popii, las muștele în pace și-mi iau alte gânduri, alte

măsuri: încep să mă da la scris, și la făcut cadelnița în biserică, și la ținut isonul, de parcă eram băiat. Și părintele mă ia la dragoste, și Smărândița începe din când în când a mă fura cu ochiul, și bădița Vasile mă pune să ascult pe alții, și altă făină se macină acum la moară. Nică-lui Costache, cel răgușit, balcâz și răutăcios, nu mai avea stăpânire asupra mea.

Dar nu-i cum gândește omul, ci-i cum vrea Domnul. Într-o zile, și chiar în ziua de Sfântul Foca, scoate vornicul din sat pe oameni la o clacă de dres drumul. Se zicea că are să treacă Vodă pe acolo spre mănăstiri. Și bădița Vasile n-are ce lucra? Hai și noi, măi băieți, să dăm ajutor la drum, să nu zică Vodă, când a trece pe aici, că satul nostru e mai leneș decât alte sate. Și ne luăm noi de la școală și ne ducem cu toții. Și care săpau cu cazualele, care cărau cu tărăboanțele, care cu căruțele, care cu covețile, în sfârșit luraau oamenii cu tragere de inimă. Iar vornicul Nică Petricăi, cu paznicul, vătămanul și câțiva nespălați de mazili se purtau printre oameni de colo până colo, și când deodată numai iaca vedem în prund câțiva oameni clăie peste grămadă, și unul din ei mugind puternic. Ce să fie acolo, ziceau oamenii, alergând care de care din toate părțile.

Pe bădița Vasile îl prinsește la oaste cu arcanul, îl cetluiau acum zdravăn și-l punea în cătușe, să-l trimită la Piatra... Iaca pentru ce scosese atunci vornicul oamenii la clacă. Așa, cu amăgele, se prindeau pe vremea aceea flăcăii la oaste... Afurisită priveliște

mai fu și asta! Flăcăii ceilalți pe dată s-au făcut nevăzuți, iară noi, copiii, ne-am întors plângând pe la casele noastre. Afurisit să fie câinerul de vornic, și cum a ars el inima unei mame, aşa să-i ardă inima Sfântul Foca de astăzi, lui și tuturor părtașilor săi, blestemau femeile din sat, cu lacrimi de foc, în toate părțile. Iar mama lui bădița Vasile își petrecea băiatul la Piatra, bocindu-l ca pe un mort! Las', mamă, că lumea asta nu-i numai cât se vede cu ochii, zicea bădița Vasile mângâind-o; și în oaste trăiește omul bine, dacă este vrednic. Oștean a fost și Sfântul Gheorghe, și sfântul Dimitrie, și alți sfinți mucenici, care au pătimit pentru dragostea lui Hristos, măcar de-am fi și noi ca dânsii!

Ei, ei, pe bădița Vasile l-am pierdut; s-a dus unde i-a fost scris. Și părintele Ioan umbla acum cu pletele în vînt să găsească alt dascăl, dar n-a mai găsit un bădița Vasile, cuminte, harnic și rușinos ca o fată mare. Era în sat și dascălul Iordache, fârnâitul de la strana mare, dar ce ți-i bun? Știa și el glasurile pe dinafără de Biserică, nu-i vorbă, dar cămpănea de bătrân ce era; și-apoi mai avea și darul suptului... Așadar, școala a rămas pustie pentru o bucată de vreme, și câțiva dintre noi, care ne țineam de părintele Ioan, calea-valea: biserică deschide pe om. Duminicile bâzâiam la strană, și, hârști, câte-un colac! Și, când veneau cele două ajunuri, câte 30–40 de băieți fugau înaintea popii, de rupeam omătul de la o casă la alta, și la Crăciun nechezam ca mânjii, iar la Bobotează strigam chiraleisa de clocotea satul. Și, când ajungea popa, noi ne așezam